

مەیل مەیاڵینی کوردەواری

مەندۆی ئەقەافی

www.igra.ahismentada.com

کۆکردنەوەر نامادەکردنی

فەرهاد گۆمەشین

چاپی دووهم

٢٠٠٥

بۆدایەزاندنی چۆرمەها کتیب: سەردانی: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

پەڕەي دانلود کتایه‌های مختلف مەراجعه: (مَنْتَدَى إِقْرَأَ الثَّقَافِي)

www.lqra.ahlamontada.com

www.lqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی ، عربي ، فارسي)

فۆلكۆر

(مهیل مهیلانی) ی کوردەواری

کۆکردنه وهو ئاماده کردنی
فه رهاد گۆمه شینی

چاپی ' نهه م

۲۰۰۵

مهیل مهیلانی کورد هوارى	: ناوى كتيب
فههاده گزمه شينى	: ناماده كار
۲۰۰ دانه	: تيراژ
نوسينگه كۆمپيوتهرى فان (سالار گزمه شينى)	: پيت چين
سۆزان / چاپخانهى شه هاب	: ديزاين
مامؤستا جهليل	: ويتهى بهرگ
۹۰ سالى ۲۰۰۵	: ژمارهى سپاردن
دوهه م	: ژمارهى چاپ

له چاپخانهى شه هاب له ههولتير له چاپ دراوه

سه‌ره‌تا:

بۆ زیاتر خزمه‌ت کردن به ئه‌ده‌بی فۆلکلۆری کوردی و ده‌وله‌مه‌ند کردنی زمانه‌که‌مان، ئه‌م چه‌پکه‌مه‌ته‌له‌م کۆ کردیته‌وه، هه‌ر له‌ سالی چه‌فتاکانه‌وه تاکو ئیستا ئه‌یکه‌مه‌ دیاری بۆ گه‌لی کورد زمان. مه‌ته‌لیش به‌شیکه‌ له‌ ئه‌ده‌بی فۆلکلۆر، کورد هه‌ر وه‌ک له‌ به‌شه‌کانی تری ئه‌ده‌بی فۆلکلۆری ده‌وله‌مه‌نده، وه‌ک: (چیرۆک، په‌ند، هۆنراوه، ئه‌فسانه، هتد) هه‌ر ئاواش له‌ مه‌ته‌له‌دا بێه‌ش نه‌بووه، هه‌رچه‌نده‌ له‌ بواری مه‌ته‌له‌دا که‌م باب‌ه‌ت تره‌.

بێناسه‌یه‌ک بۆ ووشه‌ی (مه‌یل، مه‌ته‌ل):

ئه‌م ووشه‌یه‌له‌ زمانی کوردیدا چه‌ند ناویکی بۆ به‌کار دێنن، به‌ پێی ناوچه‌کان، له‌ کۆیه‌و هه‌ولێر و ده‌رووبه‌ری ووشه‌ی (مه‌یل) ی بۆ به‌کار دێنن له‌ خۆشناوه‌تی‌دا (هه‌ته‌ر) ی بۆ به‌کار دێنن یاخود (هه‌ته‌رۆک). له‌ سلێمانی و به‌شیکێ ئه‌و دیوی ئه‌ران (مه‌ته‌ل) ی بۆ به‌کار دێنن. له‌ زۆر ناوچه‌ی بادینه‌ان (مامک) ی پێ ده‌لێن... هتد.

(مه‌یل) بریتیه‌ له‌ چه‌ند ووشه‌یه‌ک یان چه‌ند رسته‌یه‌کی ماناداری پرسیار ئامیز، له‌ که‌سێکی تاکه‌وه‌ ئاراسته‌ی که‌سێک یاخود چه‌ند که‌سێک ده‌کریت، بۆ وروژاندن و زاخاودانی مێشک، یاخود ئاشنا کردن و ناساندنی شته‌کانی ده‌ورو به‌ر.

(مه‌یل) به‌ مانای (مه‌به‌ست) یاخود نیاز دیت، که‌ ئه‌ ئییت مه‌یلێکم هه‌یه‌ واته‌: مه‌به‌ستیکم هه‌یه‌. ئه‌لی‌ی من مه‌به‌ستیکم هه‌یه‌ نایا ئیوه‌ ده‌توانن مه‌به‌سته‌که‌م بزانی؟! یاخود نا؟ .

بۆ نمونه‌ ئه‌م مه‌ته‌له‌ ئه‌هینمه‌وه، ده‌لی: (مه‌یله‌کم هه‌یه‌ مه‌یلانی، نه‌ پێی هه‌یه‌ نه‌پانی، به‌ هه‌موو مالان ده‌زانی). لێره‌دا مه‌ته‌ل زان سه‌ره‌نجی

گوێگره‌کان بۆ لای خۆی راده‌کێشی که مه‌به‌ستی له شتیکه بۆ خۆی ده‌چیتته سه‌ربانی ، گوێره‌کان سه‌ره‌تا بیریان بۆ لای مرۆف ده‌چی، به‌لام مرۆفی بۆ قایه ناتوانی بۆ خۆی بچیتته سه‌ر بان مه‌گر به هاوکاری کهسانی تر . ناچار به دواي شتیکی گونجاو ده‌گه‌رێن . مه‌گر که سیتی ورد بین له ناویان هه‌لی بینی ده‌نا له دواجارد مه‌ته‌ل زان بۆیان ئاشکرا ده‌کات، مه‌به‌ستی (دوکه‌ل)ه .

(مه‌یل) مه‌ته‌ل، له شیوه‌ی چهند وشه‌یه‌کی ساده یاخود چهند رسته‌یه‌کی ساده، یاخود له شیوه‌ی هۆنراوه‌دا ، له هۆنراوه‌یه‌کی به کیش و سه‌روا، یاخود له چوارین و پینچ خشته‌کی یاخود له دێرو نیوه دێر... هتد... ده‌خړتته روو.

باب و باپیرانی ئیتمه (مه‌یل) یان به کار هیناوه، هه‌م بۆ زاخاودانی میشکی رۆله‌کانیان و هه‌م بۆ پیناسه کردنی شته‌کانی ده‌ورو به‌ر بۆ رۆله‌کانیان، هه‌م بۆ جۆش دان و گه‌رم و گه‌رم کردنی کۆپو مه‌جلیسه‌کانیان چ له دیوه‌خانه‌کانیان یاخود شه‌وانه له ماله‌کاندا، بۆ دووڕ که‌وته‌نوه‌ش له گوناه‌ی زه‌م و زه‌مکاری ئه‌م و ئه‌و. هه‌م که‌له‌پورێکی پڕ بایه‌خیان بۆ ئیتمه به جی هیشتوه، که پڕه له وشه‌ی زێڕینی کوردی، بۆ ده‌وله‌مهند کردنی زمانه‌که‌مان.

باب و باپیرانمان به هۆی ئه‌و (مه‌یل و مه‌ته‌لانی گتویانه، ئیتمه ده‌توانین له‌م رینگه‌یه‌وه ژيان و مه‌ینه‌تی‌یه‌کانیان بخوینینه‌وه و پیناسه‌ی بکه‌ین، به هۆی ئه‌و کارو پیشه‌وه‌که‌ل و په‌لانی له ژيانماندا. به‌ کاریان هیناوه بۆ نمونه: پیاوان کاری قورسیان نه‌تجام داوه وه‌ک: (جووت کردن به ولاغ و دروینه کردن به داس و قه‌یناغ، پاک کردنه‌وه و کۆ کردنه‌وه‌ی به‌رو بوومی، کشت و کالی، به‌ تاییه‌ت گه‌نم و جۆ، وه‌ کیشانه‌وه‌ی به‌ره‌مه‌که، به‌ ولاغ، وه‌ گێره‌ی به‌ جه‌نجه‌پو شه‌نه‌با کردن، بۆ جیاکردنه‌وه‌ی کاو کۆت له به‌رو بومه‌که، وه‌ کیشانه‌وه‌ی کایه‌که به‌ ولاغ و ره‌شکه‌و کیشانه‌وه‌ی به‌ره‌مه‌که‌ی تر، به‌ جوال و خزار به

کارانه یان ددهن ، بق نمونه : (مهیلکم هیه مهیلانی ، نه پیئی هیه نه پانی ، به هموو مالان دهزانی) واته (دهستار)

۲- (هه لهت دهبا لق پیئیی ، دهو به شه ددانی نییه بیکیئیی) واته (مهشکه له کاتی ژه نینیدا)

۳- (کیری رهش کورتانی سپی) واته (سیل و نان کردن)

ئه مانه ی سهره وه چه ند وینه یه که له کارکردنی پیاوان و ژنان ، له دهره وه ی مان و له ناو مالدا ، به کورتی باسمان لیوه کردن .

نمونه له چه ند مه ته لیک ده هیننه وه ، که باس له خانوو ناو مائی کورد دهکات له و سهره میدا ، وهک (هیری دهی چیاپه ، دای بنیئی گایه) واته (ره شمال) وه ئه و کاته ژور مال ره شمالیان هه لداوه ، ئه گهر هه ندیکیان له زستانیش به کاریان نه هینابیی له هاوین به کاریان هیناوه ، وه که سیکیش ئه گهر ره شمالی نه بی له خانووی کوخ دابووه ، یاخود له به هارو هاوینان له نیو که پر دابووه . به کاریان هیناوه له هاوینه هه واردا ، به تاییهت مه ردارو کۆچره یه کان له چوار وه رزی سال به کاریان ده هینا ، ئه مه خانوو به ره یه ک بووه ، هه رچه ند به شتی کۆریش گوندنشینه کان زستانه هه واریان هه بووه و گونده کانیان ئاوه دان بووه ، خانووی به (خشتی قور) یان هه بووه ، یاخود به (به ر دو قور) دروستیان کردووه

۴- (نه داره نه دیواره ، به نی هه وساره) واته (چیخ) به قامیش و مووی بزنی دروستیان ده کرد و ده یان هۆنی یه وه ، ئه مه شه له جیاتی دیوار به کاریان ده هینا له ده وری که پرو ره شمال ، یاخود (هه ویزی ئاژه ل) یان دیواری هه وشه ، هتد ...

به نسبهت ناو مالیش کۆمه لیک که ل و په لیان به کار ده هینا ، وهک له م مه لانه ی خواره وه وینه یان بق کیشراوه و بۆمان باس ده که ن ، وهک :

۱- (چواری پییه ، هه شتی گوییه ، باری حوشتره کی لیه) واته (هه رزاره) له جیاتی که نتور یاخود (که وه نته ری ئیستا به کاریان ده هینا . بریتی بوو له

، ئاقره تان مه شکه یان لێ چی سپ ده کردو مه شکه یان ده هه ژاند له وه وه دۆیان ، دروست ده کرد ئه مه ش دیمه نیکی تری حه وشه ی کورده واری بوو ، شوینی له حه وشه یاخود له پیش که پر یاخود پیش ره شمالا بوو .

وه کۆمه لیکیش (مه تەل) هه یه له رووی بیرو بیروو ئاینه وه ، وه ک ئه م نمونانه ی خواره وه : -

۱- (میحرابی گوشته ، مزگه وتی ئاوه ، روو له هه ر لایکات قیبله ی ته واوه)
واته: (حه زه ته ی یونس) له م کاته ی له ناو سگی ماسی دا بوو (درودو سه لامی خوای لێ بیته .

۲- (مه یله کم هه یه مه یلانی ، حه وت پینه ئه گه ر بیزانی ، هه لم ده ستینی له به یان ، خودام لێ ناکا نیگه ران) واته: که له شیر .

کاتی نوێژی به یانی مرۆفه کان له خه ودان ، پتویسته بیدار بکریته وه ، بۆ ئه وه ی هه لسن بۆ به جی گه یاندنی نوێژی به یانی ، به تابه ت ئه و گوندو هه وارگانه ی مزگه وتیان لێ نیه ، تا خه لکه که بۆ نوێژ بیدار بکریته وه یاخود ئه و گوندانه ی مزگه وته کانیان مایکرووی لێ نیه ، یاخود ئه و مالانه ی دوورن له مزگه وت و به بانگی مزگه وت بیدار نابنه وه ، جا شتیکی تر هه یه له ناو ماله کان ، مرۆفه کان له خه و بیدار ده کاته وه بۆ هه لسان له خه و بۆ ئه نجام دانی نوێژی به یانی . ئه ویش (که له شیره) وه ک پتفه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له فه رموده یه کی دا ده فه رمویته (لا تسبوا الدیک فانه یوقظ للصلاة) رواه (ابو داود) وقال صحیح .

واته: جنیبه که له شیر مه دن، چونکه بیدار که ره وه ی نوێژه .

۳- (برینه ئاقر ته واوی، سی ی له سی به ری، دووی له هه تاوی) واته پینچ نوێژه فه رزه کانی له شه وو رۆژدا ئه نجام ده درین، که (مه غریب و عیشاو به یانی) له شه و ئه نجام ده درین و (نیوه رۆو عه سریش) له رۆژدا ئه نجام ده درین .

وه هه ندیک مه تەل هه یه ، وه لاهه که ی له نیو خۆی دابه و ئاسانه ، مه ته لزان ته نها بۆ ئه وه یه تی گوئی گره کانی به هه له بیات و لێ یان تیک بدات ، بۆ تا قی کردنه وه ی ئاستی ژیریان، بزانی تا چ راده یه ک توانایان هه یه .

پیتی (1)

بیمه ره

■ ئاسنی به یبونی
داویمه پشت ستونی

خه نجه ر

■ ئاخوپی خوواره
گای هواره

تهشی

■ ئاسنی سه رهق
له سه رهختی رهق
به داریکی رهق
ده کاتن له قه لهق

دهم و ددان

■ ئه شته کم هیه
پر ته پشوله یه

تۆری راو

■ ئیشت پی بی فری ده دهی
ئیشت پی نه بی هلی ده گری

- زمان
- ئه‌م لام ديه‌وار
 - ئه‌ه‌ولام ديه‌وار
 - تيه‌يدا سه‌گيه‌کی ه‌ار
- دهم و ددان
- ئه‌شه‌که‌وتۆکه
 - پ‌ به‌ردۆکه‌
- هه‌نجیر
- ئه‌وه‌ چیه‌؟ چی پی ده‌لین
 - تارا زه‌ردی پی ده‌لین
 - په‌پکه‌ به‌ کونجی پی ده‌لین
- ته‌ماته
- ئه‌وه‌ چیه‌؟ چی پی ده‌لین
 - عه‌با نارنجی پی ده‌لین
 - په‌پکه‌ به‌ کونجی پی ده‌لین

کیشان،
قه نهی، جگه ره

■ ئەوه چیه؟ چیا به
له سه ر چیا ی گیا به
له سه ر گیا ی چیا به

زبری

■ ئەوه چیه؟ له هه موو شوینی
بو مروۆ زۆر پیوسته

کیسه

■ ئەم لای شاخ و ئەو لای شاخ
پی پی دادیت چورچه ی په یداخ

دهم و زمان

■ ئەو لای كه له ك، ئەو لای كه له ك
له ناوه پاستی چه رخ و فه له ك

پینوس و كاغەز

■ ئەرزى سپى، به جو ده كه م
به ده م، ده ی چى ئیم
به ده ست ده ی دو رم

پیتی (ب)

سی بیک	■ به سی بریان میزه ره
گیان له بهر	■ به پیسی ده خوری
لاشی مروۆ و	■ به خاوینی ناخوری
نۆین	■ به شه و مه یمونه
(ئهستیڤه ک)	■ به روژ خاتونه
کلۆپ	■ به قه د پولیکه
	■ پر به ژوریکه
نۆین	■ به روژ ده پارێته وه
(ئهستیڤه ک)	■ به شه و ده پوتیتته وه
کلۆپ	■ به قه د هه ناریکه
	■ پر به ماله یکه

<p>مه‌کینه‌ی سه‌ر
ناشین</p>	<p>■ به‌رخۆکه‌ی سه‌ر چیا
ناهیلی قلعه‌ک گیا</p>
(داره‌نجیر)	<p>■ به‌رزه‌ وه‌ک چنار
شیرنه‌ وه‌ک هه‌نار</p>
(گه‌سک)	■ به‌سه‌د برایان می‌زه‌ره‌ک
فانۆس	<p>■ به‌شه‌و خانم و خه‌ندانه
به‌رۆژه‌ بن ده‌ست و پیانه</p>
ته‌سبیح	<p>■ به‌سه‌دویکه‌ک برا
ریخه‌لۆکیکیان هه‌یه</p>
فرشه	■ به‌سیّ برایان می‌زه‌ریکیان هه‌یه

- به هاوین و به زستان
لى دهدهن به کۆله مستان
- به هاوین پۆشته و پهرداخ
به زستان پووت و رهجال
■ بهرده و بهرد نییه،
گیا خۆره و کهرنییه،
هیلکه ی دهکا مریشک نییه
- برینه ئاقر ته و اوئ
سى لى سىبه رى
دوى له بهر هه تاوئ
- بى رهنگه، بى مهرگه، بى دهنگه
- هه و بر له کاتى شیلان
- دارو درهخت
- کيسهل
- شهوو روژیکدا
- نویژه فهرزه کانه له
- (با) ههوا

<p>دورینه
گه‌نم ، پیش</p>	<p>■ بـنـی قـوـرـه
قـهـدی زه‌رده
سـه‌ری زیـرـه</p>
جاو	<p>■ بـیـگری قـیـچـیکـه
بـه‌ری ده‌ی دنـیاـیکـه</p>
ته‌ندور	<p>■ بـنـی رـه‌شـه ، قـیـامـه‌ت
سـه‌ری سـۆـره ، سـه‌لامـه‌ت</p>
داری ابی	<p>■ بـی تـه‌ر تـاـله
لـیـو تـه‌ر دـوونـه</p>
ته‌شی	<p>■ بـنـه داره‌که
له‌سه‌ری گۆره پنه‌که
له‌سه‌رویش گۆپاله‌که</p>

- دار کفر ■ بەلای دابـپۆی کفره
سهیری بکهی کفره
بیـپری کفره
- شیره کلۆ ■ بە ئیشه و به میشه
به فهقی و ده رویشه
وه قونپانی له پیشه
- دار توو ■ بلـنده وهك و حوشـتر
شـیرنه وهك و شهـکر
- قارچک (کوارک) ■ بهـر خـهت خـهتی
پـشـت خـیوهتی
- (هیلکه) ■ به ساردی شله
به گهرمی تونده

پیتی (ت)

ئاسمان

■ ته خستی شین
پاشای زین

دهستار

■ تهپ له سه رتهپ
دهست له سه رهپ

که رکید

■ تاقه سه واریک،
سه د سوار ده به زینی

اشوتی (شفتی)

■ تولى شین
تول به ندی شین
دامکوتاله میزگی شین

هه نار

■ تاقه سه وار
دام له دیوار
بوو به هه زار

پیتی (د)

- دوتنی مهێ

■ ده ستاڤی له لیژی
- ریگا

■ ده چیته سه ری چیا و ناڤوا
- کۆریه لهسکی دایکیدان

■ ده می هه یه خوار دنی پی ناخوات
- هینکه

■ دوو ئا و له جامی
 هه ری هه ک له رهنگی
- دومبه لان

■ دا ک ئا و ، باب خۆر
 کور و هه ک خه په تۆر
- دهرزی دورمان

■ ده پوات پی نی به ، جی پیشی دیاره

داس	<p>■ دهسه کی داره</p> <p>مهلی خواره</p> <p>دهمه هواره</p>
مقهس	<p>■ دهستی پی دادهینی،</p> <p>دهمی لیك دهکاتهوه</p>
زورنا	<p>■ داره کم هیه له داران</p> <p>دهنگی دی وه ک بزن و کاران</p>
پیلای بهقهیان	<p>■ دهیبه سه تیه وه دهپوا</p> <p>نایه سه تیه وه ناپوا</p>
تهشی	<p>■ دار له داره</p> <p>سه ری بزماره</p> <p>به نی هوساره</p>

...

پیتی (ز)

دوو پینک

■ زهردی، زهردی
 له بن بهردی
 حوکمی رۆڤی
 زراوی بهردی

دوو پینک

■ زهردی، زهردان
 له بن بهردان
 وهکمی مهردان

پیتی (س)

مندال له ناو لاتکدا

■ ســـــواریمه ســـــوارۆکه
له سهـر مایـنی دارۆکه
ده کاتن غار غارۆکه

قهینه

■ سهـر ئاگرینه بن دارینه
خواردنی وی گیایی شینه

چوار وهزری سال

■ ســـــی بـــــه ی
ســـــی زهرد بـــــه ی
ســـــی گـــــول هـــــه نار
ســـــی ژهـــــه رـــــی مـــــار

سی کوچکه و مهتجهال
و کهوگیر

■ سی ماین هات به په له
رهش نه سمه ریان له گه ره
کلک دریز کاره که ره

- ســـــپیه وهك كه شك
 دوو گویێ ههیه وهك مشك

شەپ: تۆكە
 چەق: چەقە،
- ســـــهاری هـــــاره
 پشـــــتی کـــــاره
 ســـــینگ به رخـــــه
 کـــــمقە ســـــه

بەرەسیلگە
- ســـــهلتەیی ســـــۆره قورمـــــزی
 کونـــــی نیـــــیه ئـــــاوی دەدـــــزی

تەماتە
- ســـــهاری ســـــهوزە له شـــــی رهش
 نـــــاوی ســـــپیه و گـــــش

باینجان
- ســـــهاری چـــــیایه
 بـــــنی گـــــیایه
 ئـــــوه چـــــییه؟ چـــــرایه

چرا

- کۆرپه له ناو لانتدا

■ سواریمه به نیشانه
له سهه ماینی بی گیانه
- میله کانی (کاتژمیر)

■ سی برا هه ن شهو رۆژ راده کهن
ههنگاوی گه وره و بچوک ده بهن
له ئه نجامیش وهک یهک ده بن
- سلقه سوژر (قه رشه)

■ سههیدی سههه سوژر
- خوانه

■ سههه پی سههه لاق
- پیره ژینکی ناو شبرین

■ سههه ری سههه پی یه، ناوی شهه رینه
- تهه سیج

■ سههه د سواری له دواي سواری کی ده به زی
- دهغل

■ سههه ری بو تو، بنی بو که ری

- سـندوقی سهـه رانه
- له ری گۆرستانه
- من و تووی میوانه
- سـندوقی سهـوله یمانی
- له گۆرپه کی پانی
- سواری که سه نه به زاندی
- لانکی که سه نه زاندی
- باخی که سه نه چاندی
- سه یه، نابی به چوار

داره بازه

داره بازه

گۆر

تهلاق

پیتی (ش)

سوار له کاتی 1

غاردان 1

- شتیکم دیت له ده شتی
- چار له حاردی، دوو له ته نیشتی
- غارمدا نه یگه یشتمی

پیتی (ق)

- قشـتـیلـه ی سـهـر بهـسـتـیلـه
کەسک
- قسە دەکات، دەمی نییە
قەلم
- قەسری سپی، سواندە کەسک
تەرپەز
- قونـدە ی، بـیـ مـوـو
بۆق
- قەسری سپی، دەمانچە لەسەر
قاپە برنج و رانە
کۆشت
- قـهـلـاتی گۆشـتـین
قادر مە ی ناسـنـین
ئەسپ و زین
- قەسری سپی بی دەرکە
هیلکە

پیتی (ك)

- هیلکه

■ کلوی هه‌مزه پال‌ه‌وان
بی‌ته‌قل و بی‌درومان
- مه‌کینه‌ی سه‌ر
ناشین

■ کاره‌کم به‌ردا سه‌ر چیا‌یه‌کی
نه‌یه‌شت که‌ره گسیا‌یه‌کی
- مۆم

■ که‌به‌کاری دینی، فرمیسک ده‌رپیژی
- سپیل و نان

■ که‌ری ره‌ش، کورتانی سپی
- کانۆک

■ کانۆکانه‌، کانۆکانه‌
هه‌رچی نه‌ی‌زانی نازانه‌
- کۆرپه
لانک و

■ که‌ری مه‌ردی
بباری زنه‌دی

- كه له م ■ كچه پاشايه
 ■ بيست كراسى له بهر دايه
- بياز ■ كاتى سهري ده بپري
 لوى ده گورى
- مه كينهى سهر تاشين ■ كاره قوتى مه لايه
 ■ بهرم دايه چايه
 نه بهيشت قلەك گيايه
- قوچى بزى ■ كه ده چپته دهشت روى له ماله
 اشاخى بزى كه ده گه پښتوه روى له دهشته
- لادو كور زن به ■ كورپى كورمه
 زيان به داكيان ■ برى م پښتومه
 كردى زنيكيان به ■ كورمزاكهى بښت
 كورمزاكهى بښت
- قه نه ■ كوژكە دارىكه
 ■ دادگه رى شارىكه

پیتی (گ)

- جیغ

■ گـا گـیـر هـه یه،
بـا گـیـر هـه نی یه
- ریگا

■ گـلـۆ رـه ی بـای هـه
تـیـم هـه ر دای هـه
قـهـد نه بـپـرایه
- کونی شاره
میرو

■ گـا رـان هـکی پـیـوه ده چـی
په نجه ی مرۆفی پـیـوه نا چـی
- دوو پشتک

■ گـه رۆکی ناو مالان
کلک دریز تره له دانان
- داس

■ گـه رده ن کۆتـری
له ناو ده غران ده کاتن لۆندری

- سېقه دۆره
- گۆشتى له ده‌ر پىستى له ناو
به‌ردى مه‌ر مه‌ر ده‌كا به ئاو
- كرد
- گايان كوشته‌وه پاي‌زى
كه‌ولى كرد به‌هاري
- پياز له كاتى
- گاي سووره‌ى هه‌وت چه‌رم
لۆى گرياي به‌ بى شه‌رم
- به‌هار كه‌ولى
- هورد كردنى‌دا

پیتی (لام)

دوکهل

■ له و بانى لۆ ئه و بانى
 نه پى ی هه یه و نه پانى
 به هه موو مالان ده زانى

خه و

■ له شه كرى شیرین تره
 له زێرى به نرخ تره
 له ئاسنى قورستره

رووه كى گهنم

■ له بنى گلیینه
 له ناوه ندى گیایینه
 له سه رى زێرىنه

گوژ

■ لانكى رانه زاو
 به رخی نه زاو
 مه لای نه به زاو

پیتی

■ له ته یراوه ی ده ست پى ده كات
 له قه لات كو تایی پى دیت

پیتی م

دهستار

■ مه یله کم هه یه مه یلانی
 نه پی ی هه یه نه پانی
 به هه مو مالان ده زانی

گوژی هیندی

■ مه یله کم هه یه له ناو مه یلان
 شیریه هه یه وهك بزنان
 نه گو ی هه یه نه گوان

که شیر

■ مه یلکم هه یه مه یلانی
 حهوت پیتته ئه گه ر بزانی
 هه لم ده ستین ی له به یان
 خودام لی ناکاتن نیگه ران

رشته کی
 کاکیشان

■ مه یله کم هه یه له ده شتی
 حه فسه د کونی له پشتی

- پارە

■ ماینى سىپى چەپەر خانە
خۆش خۆش دى بەرمەيدانە
- بۇق

■ مەرە كەرەى بن گەرەپى
مەلدەپەرەى و نالەوەرەى
- رەشكەى كاكيشان

■ مەيلەكم ھەيە لەناو مەيلان
والەدەشست و دەران
رەششە وەك بـزنان
بەكارە بۆك كاكيشان
- سالى ومانك
ورۆژ

■ مەيشكىمان ھەيە ۱۲ ھىلكەى دەكات
ھەر ھىلكەى ۲۰ جوجكەى مەلدەپىنى
- ھەزرەتى
يونس لە ناو
سكى ماسيدا

■ مەجرابى گۆشتە مزگەوتى ئاوە
روولە ھەر لا بکات قەيلى تەواوە

- کۆرپه لهسکی
دایکیدا

■ مه یله کم هه یه مه یلانی
له ناو بوخچه ی سولتانی
خودا نه بی که س نازانی
- هینکه

■ مالی نه حمه د پاشایه
به بی په نجه ره و ده رگایه
- جورج

■ مامه کم هه یه له نیو گلی
به سمیلان ده لی ووری ووری
- لاتک

■ مردوو زیندوو له باوهش ده گری
- مروڤ له
کاتی
ته نگاویدا

■ مردی زندی راده کیشیته کهندی

مێروونه

■ مامه کم هه یه له زورگی
سه لکی گه ره تره له وورگی

کراس

■ ملی هه یه و سه ری نی یه

پیتی ن

- ماش
- نه ئاشه، نه باراشه
 ده‌نك ده‌نكي، خاشه
 بيخۆي و نه خۆي ماشه
 نه‌گه‌ر بيزاني باشه
- پنج
- نه داره، نه دياره
 پنج پيچهي چله‌زاره
 لۆكه‌پره و لۆره‌شماره
- كۆرپه له سكي
- دايكيدا
- نه له‌سه‌ر زه‌ويه و نه له ئاسمانه
 نه له‌سه‌ زيه و نه له بن زيه
 ده‌خواو ده‌خواته‌وه له‌ ژيانه
- رووبار
- نه داره، نه دياره
 پنج پيچي، سه‌ده‌زاره

کوندهلان

■ نه بایه، نه باران
چکه چکه، درۆپان

چیع

■ نه داره، نه دیواره
بهنی، ههوساره

دهم و زمان

■ نه کهنده، نه لهنده
کهه ندو لهنده
بهکهه ندیوه بههنده
بزانه چییه و چهنده؟

گوان

■ چواری چواری بیری

هه شستی دیری

دووی مه په کویری

ریگا

■ ده چیته سه ر چیاو ناریا

سه رو بهر چا قژ کوریکه بوکانه

■ چومه سه ر چیا به کی

لی شین بېوو ده غلی رهش

■ چومه سه ر داره کی،

روانیمه ماله کی،

پر بو له بوکی ساله کی

هینکه

■ چهند ده وران ده وری

دو ئاوی جامی

نه باریوه له هه وری

ههنگوتک (هنگوتک) نهنگوتک	<p>■ چومه سههر گردهکی
فیتهم کرد له شوانهکی
سی و حهوت بهران له نهوعهکی</p>
رهشمال	<p>■ چیا ی نه زنی یه
موی به زنی یه</p>
ماسی	<p>■ چوار بآلی دوو چاو
دوژمینی زهوی و مهتاو</p>
<p>تاتی
به بیاوکی ناو</p>	<p>■ چل سوار له سهههوت ناخوړ
دامه زرینه به تاقی</p>

پیتی پ

هه‌زه‌ی روونی

■ ره‌شئی له‌ نسه‌اری
هه‌ر ده‌داته‌ کابه‌انی

قالۆچه

■ ره‌شه‌ وه‌ك مه‌له‌ون
لوسه‌ وه‌ك سه‌ابون

دارمیو

■ رۆله‌ی شه‌یرین و شه‌ویله
دایکی چه‌ورچ و چه‌ویله

قه‌زوان

■ رایه‌لی له‌ سه‌پیلکی
ته‌یوه‌ردانی له‌ سه‌ورکی
به‌رانه‌وه‌ی له‌ شه‌ینکی

- میرۆڵە
- رەشە بەزن نییە
 - جۆ دەخوات کەرنیە
 - دیوار دەبەری دزنیە
- حاجی لەق لەق
- رەشە وەك قـیـر
 - سـپیـه وەك شـیـر
 - تـیـژە وەك تـیـر
- مەنجهانی
ساوار کولاندن
- رەشتالە ی حەلقە ی لە گوی
 - دئ بە دئ مال بە مال دەگە پئ

- ههنجیر ■ ههندی پشه که
په پری رشه که
- لانک ■ هاشان و ماشان
له جی میرو پاشان
- رهشمال ■ ههری دهی چیه
دایه نی گایه
- زهرده وانه ■ ههپم کرده مه په کی
سه مه په هات له رهنگه کی
- ههنا ■ هه ندوکه، مه ندوکه
تیهیدا سه مرواری بچوکه
- ههنا ■ ههندی په یازیکه
له هه ورازیکه

له کاتی ئیشدا
قایشی ئاش)

■ هه ر چه ند غا ر بـدا ت
له جـیـی خـۆـی ناـپـوا ت

سه ماوه ر

■ هه ر چه وار ده وری ئاوه
ناـواـهـنـدی تـهـهـنـدوره
ناـزـداـری دیـوهـخـان و ژووره

شه کر شکیڤن

■ هه شه ته ق، مه شه ته ق
ئاـسـنی سهـر زهـق
داـی له ته به ق

بزن

■ هه پیری هه پیری
له بن دهستی بییری

گلوب

■ هه هندی هه ناریکه
په پر به مالهیکه

- مقه‌س

■ هه‌تا ئی نه‌خوپی ناروا
- ده‌نگی نوک

■ هه‌ندوکه به‌دندوکه

ده‌خوریت بی‌زانه زوکه
- مقه‌س

■ هه‌موو که‌س ده‌پۆشی

خوئی ناپۆشی

پیتی ی

۱۰۱. یهکه نابى به دوو

۱۰۲. یهک پولی بچوک،
ژورینگی گه وره پرده کات

پیتی ف

■ فـهـ خـفـوری تـیـدا،
ئـاوی دـوره نـگ

هیلکه

وهلام: (کەسی یەکەم بوختانی کردبوو، بۆی نەدەچوووه شوینی خۆی، ئەو قەسە لە دەمی دەرچووو بۆی نەدەچوووه ناو دەمی.
 کەسی دووهم: بەدوای دنیا گەوتبوو، دەی ویست هەموو دنیا بە کۆلی خۆی دا بدات خۆی دا بدات بۆی نەدەکرا. کەسی سێیەم: پیاویکی
 خۆبەرست و زۆر چاکە کار بوو، کردەوه کانی جوان بوون، چاوەروان بوو پاداشت لە خوا وەرگریتهوه له بهههشتا

■ پیاویک بە ریگادا چوو تووشی کەسیک
 بوو، خەریکی بەرێک بوو ووتی: ئەوه
 چی دەکەیت؟ ووتی: ئەم بەردە
 گەورەم لە ناو ئەو ئەشکەوتە فری
 داووتە دەرەوه، نێستاش هەول دەدەم
 بۆم ناچیتەوه شوینی خۆی، دەترسم
 لەبەر ئەو بەردە خوای گەورە بم
 سوتینێ. ئەو کەسە بە جی هیشت،
 ئەم جارە تووشی کەسیکی تر بوو،
 کۆلە پوشیکی گەورە پێ بوو، دای
 نابوو ووتی: ئەوه چی دەکەیت؟ ووتی:
 دەمەوێ ئەم کۆلە پوشە بە پشتی خۆم
 دا بدەم، بەلام هەرچەند دەکەم ناتوانم و
 بۆم هەلناگیرێ. پیاوێک، ئەمیشی بە
 جی هیشت، تووشی باخەوانێک بوو،
 گول و میوهی زۆری داچاندبوو، وه
 دەرەکانیش هاتبوونەبەر، ئێی پرسی
 ئەوه چی دەکەیت؟ ووتی: ئەوه رەنجی
 ماندوو بوونی خۆم، چاوەپێی
 پەرەمەکە دەکەم و دەمەوێ بەرو
 بومەکە ئێ بکەمەوهو بیخۆم، پیاوێک
 ئەمیشی بە جی هیشت و رویشت.
 (ئەم سێ کەسە کێ بوون؟)

فارهاد گۆمه شینی

لغز الكوردية

Mail, Mailaniy Kurdawary

Kokerdnawaw Amadakrdni
Farhad Gomashiny

نرخى ١٤٦٦ دیناره

ژماره ی سپاردن